

4-son, 2025

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

Ilmiy jurnal

ECONOMICS, MANAGEMENT AND MONEY

Scientific journal

ISSN: 3060-5474

ORIENTAL
UNIVERSITETI

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

Ilmiy jurnal

ECONOMICS, MANAGEMENT AND MONEY

Scientific journal

(To‘rtinchi son)

Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) Rayosatining 2025-yil 11-iyuldagi 372/4-son qaroriga muvofiq iqtisod va menejment fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga “Iqtisod, menejment va pul” ilmiy jurnali kiritilgan.

Toshkent – 2025

MUNDARIJA

Mamanazarova Nargiza Komildjanovna

Oliy ta'lim muassasalarida xavflarni strategik baholash va boshqarish usullari 4

Meliyev Isroil Ismoilovich

Davlat ulushiga ega korxonalarda faoliyat samaradorligini baholash masalalari 16

Mardonov Baxodir Baxronovich

Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish va bozor mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari 30

Abdirashidov Ashirali Abdirashidovich

O'zbekiston viloyatlarida iste'mol tovarlar bozorining jadal rivojlanish omillari va tendensiyalari 43

Muratxodjayeva Feruza Xotamovna

Iqtisodiy reklama matnlarining ingliz va o'zbek tillaridagi xususiyatlari 57

Sodiqov To'lagan Botirovich

Davlat soliq siyosati – tadbirkorlikni qo'llab -quvvatlash uchun optimal soliq stavkalari 66

Esonboyev Baxodir Bakir o'g'li

Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm sohasi rivojlanishini baholashning zamonaviy indikatorlari 77

Xusniddinova Munavvar Sur'at qizi

Raqamli transformatsiya sharoitida o'zbekistonda turizm xizmatlari samaradorligini oshirishning strategik yo'nalishlari 87

Berdaliyeva Muxabbatxon Zayniddin qizi

Islom moliyasi ekotizimida uy-joy xaridini moliyalashtirish amaliyoti (Malayziya tajribasi) 99

Pulatova Moxigul G'ayratovna

O'zbekiston iqtisodiyotni raqamlashtirishning sifatli iqtisodiy o'sishga ta'siri 111

**O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHNING
SIFATLI IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI****THE IMPACT OF ECONOMIC DIGITIZATION ON QUALITATIVE
ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN****ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ НА КАЧЕСТВЕННЫЙ
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ В УЗБЕКИСТАНЕ****Pulatova Moxigul G‘ayratovna***Oriental universiteti**Biznes va boshqaruv kafedrası stajyor o‘qituvchisi**Tel.: +998 93 509-63-83**E-mail: pulatovamokhigul@gmail.com**ORCID: [0009-0005-9717-4895](https://orcid.org/0009-0005-9717-4895)*

Annotatsiya. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi milliy iqtisodiyotlarning sifat jihatidan o‘zgarishiga ta’sir qiluvchi asosiy omilga aylandi. Ushbu maqolada iqtisodiyotni raqamlashtirishning O‘zbekistonda sifatli iqtisodiy o‘shishga ta’siri o‘rganiladi. Tadqiqotda raqamli texnologiyalarni joriy etish barqaror va yuqori sifatli iqtisodiy o‘shishning muhim tarkibiy qismlari bo‘lgan unumdorlik, iqtisodiy samaradorlik, innovatsion salohiyat va institutsional samaradorlikni oshirishga qanday hissa qo‘shishi tahlil qilinadi. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish, elektron hukumat xizmatlarini kengaytirish, biznes jarayonlarini raqamlashtirish va iqtisodiyotning asosiy tarmoqlari bo‘ylab axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini integratsiyalashga alohida e’tibor qaratiladi. Statistik ma’lumotlar, siyosat tahlili va qiyosiy baholashdan foydalangan holda tadqiqot O‘zbekistonda iqtisodiyotni raqamlashtirishning hozirgi holatini baholaydi va uning iqtisodiy o‘shishning raqobatbardoshligi va inklyuzivligini oshirishdagi rolini aniqlaydi.

Kalit so‘zlar: *iqtisodiyotni raqamlashtirish. raqamli iqtisodiyot. sifatli iqtisodiy o‘shish. innovatsiya. unumdorlik; barqaror rivojlanish.*

Abstract. The rapid development of digital technologies has become a key factor influencing the qualitative transformation of national economies. This article examines the impact of digitalization of the economy on qualitative economic growth in Uzbekistan. The study analyzes how the introduction of digital technologies contributes to increasing productivity, economic efficiency, innovation capacity, and institutional effectiveness, which are important components of sustainable and high-quality economic growth. Particular attention is paid to the development of digital infrastructure, expansion of e-government services, digitization of business processes, and integration of information and communication technologies across key sectors of the economy. Using statistical

data, policy analysis, and benchmarking, the study assesses the current state of digitalization of the economy in Uzbekistan and identifies its role in increasing the competitiveness and inclusiveness of economic growth.

Keywords: *digitalization of the economy. digital economy. qualitative economic growth. innovation. productivity; sustainable development.*

Аннотация. Быстрое развитие цифровых технологий стало ключевым фактором, влияющим на качественную трансформацию национальных экономик. В данной статье рассматривается влияние цифровизации экономики на качественный экономический рост в Узбекистане. Анализируется, как внедрение цифровых технологий способствует повышению производительности, экономической эффективности, инновационного потенциала и институциональной эффективности, которые являются важными компонентами устойчивого и качественного экономического роста. Особое внимание уделяется развитию цифровой инфраструктуры, расширению услуг электронного правительства, цифровизации бизнес-процессов и интеграции информационно-коммуникационных технологий в ключевые сектора экономики. Используя статистические данные, анализ политики и бенчмаркинг, исследование оценивает текущее состояние цифровизации экономики в Узбекистане и определяет ее роль в повышении конкурентоспособности и инклюзивности экономического роста.

Ключевые слова: *цифровизация экономики. цифровая экономика. качественный экономический рост. инновации. производительность. устойчивое развитие.*

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyotda raqamlashtirish unumdorlik, raqobatbardoshlik va barqaror rivojlanishning asosiy omili sifatida paydo bo'ldi. Iqtisodiyotni raqamlashtirish ishlab chiqarish, boshqaruv va bozor jarayonlariga raqamli texnologiyalarning integratsiyasi sifatida rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda makroiqtisodiy tuzilmalarni sezilarli darajada o'zgartirdi. So'nggi o'n yillikda raqamli texnologiyalarni joriy etishni tezlashtirgan mamlakatlar umumiy omillar unumdorligi, moliyaviy inklyuzivlik va institutsional samaradorlikda yuqori yutuqlarga erishmoqdalar. Shu bilan ishlab chiqarish hajmining oshishidan tashqari sifatli iqtisodiy o'sishga ham ega bo'lmoqda. Albatta, bunday o'zgarish iqtisodiy mukammallikni oshirish, mehnat bozorlarini yaxshilash va innovatsiyalarga asoslangan o'sish yo'llariga o'tishga intilayotgan mamlakatlar uchun zarurdir.

O'zbekiston raqamli transformatsiyani milliy rivojlanishning asosi sifatida ustuvor deb bilgan rivojlanayotgan iqtisodiyotlar qatoriga kiradi. 2020-yil oktyabr

oyida O‘zbekiston Respublikasi hukumati raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, elektron hukumatni kengaytirish, AKT infratuzilmasini takomillashtirish va raqamli ta’limni isloh qilish uchun keng qamrovli asos yaratadigan “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini qabul qildi. Strategiyada raqamli xizmatlarni kengaytirish, shahar va qishloq joylari o‘rtasidagi texnologik tafovutlarni kamaytirish va samaraliroq davlat boshqaruvi hamda inklyuziv iqtisodiyotni ta’minlash uchun raqamlashtirishdan foydalanish bo‘yicha aniq maqsadlar bayon etilgan.

Empirik ko‘rsatkichlar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda raqamlashtirish allaqachon makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’sir ko‘rsatmoqda. Masalan, Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) sektorining yalpi ichki mahsulotga (YaIM) qo‘shgan hissasi 2023-yilda sezilarli darajada oshib, AKT xizmatlari eksporti qariyb 1 milliard dollarga yetdi. Bu raqamlar avvalgi ko‘rsatkichlardan sezilarli darajada oshganini anglatadi, masalan, 2020-yilda raqamli faoliyatdagi YaIMning 1,99 foiz ulushi haqida xabar berilgan bo‘lsa, bu ko‘rsatkich 2022-yilga kelib 2,77 foiz gacha ko‘tarilgan (Ismailov B., 2022). Shu bilan birga, AKT bozori xizmatlari hajmi 2024-yilda qariyb 44 foizga o‘sib, 56 trillion so‘mdan (taxminan 4,3 milliard dollar) oshdi, bu esa kuchli asosiy o‘sish dinamikasi va raqamli infratuzilma va xizmatlarga bo‘lgan talabning ortib borayotganini aks ettiradi (Tadviser, 2025).

Raqamlashtirish makroiqtisodiy hissa qo‘shish bilan bir qatorda, O‘zbekistonning raqamlashtirish sa’y-harakatlari davlat xizmatlarini ko‘rsatishda sezilarli yutuqlarga erishdi. Davlat xizmatlarining 76 foizdan ortig‘i hozirda my.gov.uz kabi raqamli platformalarda amalga oshirilayotgan bo‘lib, bu davlat boshqaruvining samaradorligi, shaffofligi va inklyuzivligini oshirdi. Internetning kirib borishi ham barqaror ravishda oshdi, aholining 64 foiz dan ortig‘i muntazam ravishda internetdan foydalanadi, bu esa ijtimoiy-iqtisodiy qatlamlar bo‘ylab raqamli aloqalar uchun imkoniyatlarning kengayib borayotganini ta’kidlaydi. Bunday yutuqlar nafaqat miqdoriy, balki iqtisodiy o‘sishning sifat xususiyatlarini shakllantirmoqda, bilim talab qiladigan sohalarga o‘tishni qo‘llab-quvvatlaydi, startap va tadbirkorlik ekotizimlarini osonlashtiradi va raqamli ta’lim hamda ishchi kuchini rivojlantirish orqali inson kapitalini yaxshilaydi.

Biroq, sezilarli yutuqlarga qaramay, O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyoti yuqori daromadli iqtisodiyotlarga nisbatan o‘tish bosqichida qolmoqda, bu yerda raqamli sektorlar ko‘pincha YaIMning 10 foiz dan ortig‘ini tashkil qiladi (Mullabayev B., 2021). Natijada, raqamlashtirish infratuzilmasini chuqurlashtirish, raqamli savodxonlikni oshirish va raqamlashtirishning transformatsion salohiyatini maksimal darajada oshirish uchun normativ-huquqiy bazani takomillashtirish zarur. Amaldagi strategik rejalarga asoslangan prognozlar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston 2030-yilga kelib raqamli iqtisodiy faoliyatning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini

sezilarli darajada oshirish, AKT eksport salohiyatini oshirish va Markaziy Osiyoda mintaqaviy IT markazini yaratishni, kengroq xalqaro bozorlarda raqobatbardosh mavqega ega bo'lishni maqsad qilgan.

Ushbu tadqiqot iqtisodiyotni raqamlashtirishning O'zbekistondagi sifatli iqtisodiy o'sishga ko'p qirrali ta'sirini o'rganadi. Unda raqamli texnologiyalarni joriy etish unumdorlik, tarkibiy iqtisodiy dinamika, inklyuzivlik va institutsional sifatga qanday ta'sir qilishini baholaydi. Statistik tendensiyalar, siyosat doiralari va prognoz qilingan natijalarni baholash orqali ushbu maqola raqamlashtirishning barqaror va yuqori sifatli iqtisodiy o'sishga qanday hissa qo'shish mexanizmlarini aniqlashtirishga, shu bilan birga O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotini global miqyosda rivojlantirish uchun zarur bo'lgan muammolarni aniqlashga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Ko'plab tadqiqotlarda iqtisodiyotni raqamlashtirish va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik o'rganib chiqilgan va raqamli transformatsiya zamonaviy o'sish trayektoriyalarini shakllantirishda muhim rol o'ynashiga oid izchil dalillarni ochib bergan. Global va mintaqaviy kontekstlarda raqamli texnologiyalarni qo'llash unumdorlikning yaxshilanishi, tarkibiy iqtisodiy o'zgarishlar va raqobatbardoshlikning oshishi bilan bog'liq. Ushbu adabiyotlar sharhi empirik topilmalar va nazariy tushunchalarni umumlashtiradi, ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlar va O'zbekiston haqidagi yangi adabiyotlarga e'tibor qaratadi.

Keng empirik tadqiqotlar raqamli transformatsiya va makroiqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasida ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi. Masalan, 155 mamlakatni qamrab olgan tahlillar raqamli transformatsiya indeksleri va umumiy iqtisodiy rivojlanish, jumladan, unumdorlik va bandlik natijalari o'rtasida statistik jihatdan ahamiyatli ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi, bu esa raqamli texnologiyalarni qo'llash darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda kuchli iqtisodiy o'sish trayektoriyalariga ega bo'lishga moyil ekanligini ko'rsatadi (Tan N. va boshqalar, 2022).

Adabiyotlarning aksariyati bu bog'liqlikni bir nechta mexanizmlar bilan bog'laydi. Jumladan, umumiy omillar unumdorligining oshishi, tranzaksiya xarajatlarining kamayishi va sanoatning tarkibiy yangilanishi kabilar. Rivojlangan va rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda raqamli texnologiyalar yangi biznes modellarini qo'llab-quvvatlaydi va an'anaviy omillarni jamlashdan tashqari ishlab chiqarishni rag'batlantiradigan innovatsion tizimlarni rivojlantiradi (Zhang J., 2022). Masalan, rivojlangan OECD mamlakatlarida AKT sektorining o'zi YaIMning taxminan 3-7 foizni tashkil qiladi, bu raqamli faoliyatning to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita iqtisodiy ahamiyatini ko'rsatadi (Mammadov E.Y., Ahmadova E.M., 2021).

Empirik xalqaro tadqiqotlar keng polosali internetning kirib borishi YaIM o'sishini prognoz qilishini yana bir bor ta'kidlaydi. Tahlillardan biri shuni

ko'rsatadiki, keng polosali internetga ulanishning 10 foizga oshishi rivojlanayotgan mamlakatlar sharoitida YaIM o'sishini 1–1,5 foizga oshirishi mumkin, bu raqamli infratuzilmaning o'sish omili sifatidagi kuchli rolini bildiradi (None S.N., 2025). Bundan tashqari, sektor darajasidagi tahlillar, raqamli iqtisodiy rivojlanish darajasi yuqori bo'lgan mintaqalar ham qisqa muddatli operatsion yutuqlarni, ham uzoq muddatli innovatsion salohiyatini yaxshilab oladi (Yang Y., Lin G.T.R., 2025).

Rivojlanayotgan davlatlarni o'rganishga e'tibor qaratgan holda, ilg'or ekonometrik usullardan foydalanib, panel ma'lumotlarini tadqiq qilish raqamlashtirish aloqa infratuzilmasini yaxshilash, bozorga kirishni kengaytirish va aholini iqtisodiy faoliyatga integratsiya qilish orqali iqtisodiy o'sishga sezilarli darajada ta'sir qilishini tasdiqlaydi (Asma H., 2024). Biroq, bu tadqiqotlar muhim assimetriyalarni ham o'zida ifodalaydi, raqamlashtirishning o'sish ta'siri institutsional sifat, inson kapitali darajasi va tartibga solish muhitiga qarab farq qiladi (Petrigna Luca, Zanghi va boshqalar 2023).

Jahon banki va tegishli institutsional adabiyotlarda (Nayyar G., Pleninger, 2024) raqamlashtirish unumdorlikni oshirish orqali o'sishni tezlashtirishi mumkin bo'lsa-da, amalga oshirilgan ta'sirlar raqamli texnologiyalarni qo'llab-quvvatlaydigan jismoniy infratuzilma, ta'lim va boshqaruv tizimlariga qo'shimcha investitsiyalarga bog'liq ekanligi ta'kidlaydi. Natijada, rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli iqtisodiyotga o'tish ko'pincha o'sish natijalariga chiziqli bo'lmagan ta'sir ko'rsatadi, bu yerda dastlabki infratuzilmadagi kamchiliklar va raqamli tafovutlar dastlabki foydalarni pasaytiradi, shuningdek, islohotlar chuqurlashgan sari sezilarli darajada o'sish potensialini yaratadi.

Respublikada olib borilayotgan tadqiqotlar mahalliy izlanish va ishlanmalar bo'yicha qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi. O'zbekistonning "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi tahlili raqamli transformatsiyaga tizimli yondashuvning jadallashayotganidan dalolat beradi. bu raqamli infratuzilma, elektron hukumat, ta'lim va AKT sohasini rivojlantirishni o'z ichiga oladi, raqamlashtirishni uzoq muddatli iqtisodiy modernizatsiyaning ajralmas qismi sifatida belgilaydi. Raqamli iqtisodiyot bo'yicha ma'lumotlar AKT sohasining YaIMga qo'shgan hissasi o'rtacha darajada o'sishi, 2020-yildagi 1,99 foizdan 2022-yilda 2,77 foizgacha va AKT xizmatlari eksportining sezilarli darajada oshganligi qayd etilgan, bu raqamlashtirish allaqachon iqtisodiy manfaatdorlik berayotganidan dalolat beradi (Suyunov D.X., Maxsudov M.I., 2023).

O'zbekistonda olib borilgan tadqiqotlar raqamli iqtisodiy rivojlanish tor YaIM ta'siridan tashqari tartibga soluvchi ekotizimlarni shakllantirish, startup ekotizimlarini rivojlantirish va elektron hukumat xizmatlarini ko'rsatishni yaxshilash uchun kengayishini ko'rsatadi (UNDP, 2025). Ushbu tadqiqotlar ko'pincha moliyaviy inklyuzivlik va ma'muriy samaradorlikni oshirish kabi keng

ijtimoiy-iqtisodiy natijalarga ishora qiladi. Biroq, olimlar raqamlashtirishning o'sish salohiyatini to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qiladigan doimiy muammolarni, xususan, infratuzilmadagi bo'shliqlar, notekis raqamli savodxonlik va kiberxavfsizlik xavflarini ham ta'kidlaydi.

Global adabiyotlar raqamlashtirishni ijobiy iqtisodiy natijalar bilan bog'lasada, o'sish ta'sirining kattaligi va sifati milliy sharoitlarga bog'liqligini ham e'tirof etadi. raqamli sektorlar YaIM va bandlikning katta qismini tashkil etadigan rivojlangan iqtisodiyotlardan farqli o'laroq, rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan, O'zbekiston ham o'tish bosqichlarida iqtisodiy siyosat doiralari va tarkibiy sharoitlar ta'sirlarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi (Abdulkarim A., 2023). Adabiyotlarda kelajakdagi tadqiqotlar mamlakatlararo empirik taqqoslashlarni alohida iqtisodiyotlarning batafsil amaliy tadqiqotlari bilan birlashtirishi, jumladan, raqamlashtirish o'sishning sifat o'lchovlariga, masalan, unumdorlik, inklyuzivlik va tarkibiy o'zgarishlarga ta'sirini kuchli ekonometrik sinovdan o'tkazishi kerakligi ta'kidlangan.

Shunday qilib, ushbu sharh nafaqat milliy raqamlashtirish ko'rsatkichlarini makroiqtisodiy natijalar bilan moslashtiribgina qolmay, balki raqamlashtirish iqtisodiy tuzilmalarni o'zgartirish mexanizmlarini ham ochiq lab beradigan empirik tahlil zarurligini ta'kidlaydi.

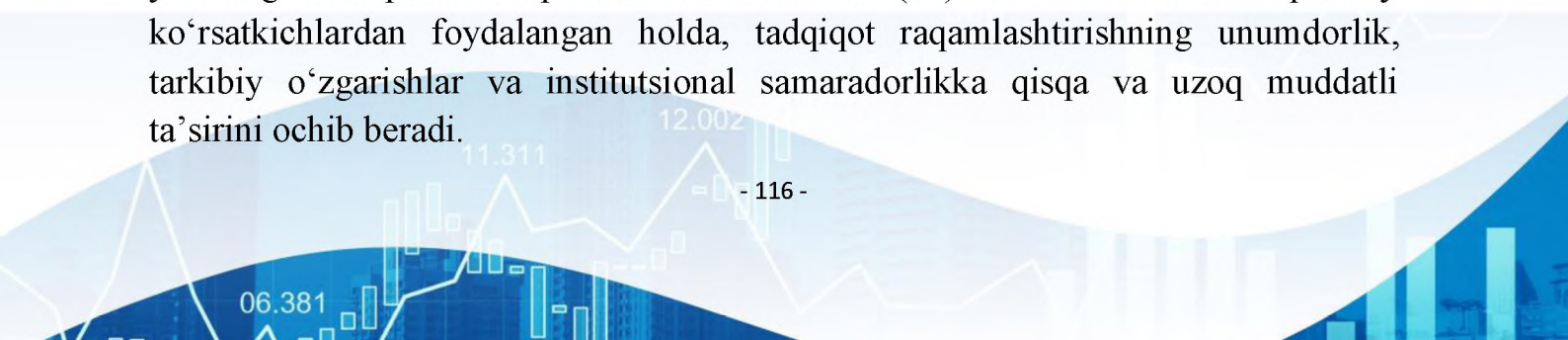
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda O'zbekistonda iqtisodiyotni raqamlashtirishning sifatli iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash uchun qat'iy, ko'p usulli miqdoriy yondashuv qo'llaniladi. Umumiy tadqiqot dizayni ishonchli va ilmiy asoslangan natijalarni ta'minlash uchun ekonometrik tahlil, kompozit indeksni yaratish, o'sish hisobi texnikasi va siyosat ko'rsatkichlarini baholashni birlashtiradi. Metodologiya nafaqat korrelyatsiyalarni, balki raqamlashtirish o'zgaruvchilari va iqtisodiy natijalar o'rtasidagi sababiy hamda dinamik munosabatlarni ham ochib berish uchun mo'ljallangan.

Ma'lumotlar manbalari sifatida empirik tahlilda mavjud bo'lgan hollarda 2015-2024-yillarni qamrab oluvchi milliy va xalqaro statistik manbalardan olingan ma'lumotlardan foydalaniladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Empirik tahlil O'zbekistonda iqtisodiy raqamlashtirish va sifatli iqtisodiy o'sish o'rtasidagi statistik jihatdan ahamiyatli bog'liqlikni ochib beradi. 2015-2024-yillardagi kompozit Raqamlashtirish indeksi (RI) ballari va makroiqtisodiy ko'rsatkichlardan foydalangan holda, tadqiqot raqamlashtirishning unumdorlik, tarkibiy o'zgarishlar va institutsional samaradorlikka qisqa va uzoq muddatli ta'sirini ochib beradi.

O'zbekistonda raqamlashtirish indeksi tadqiqot davrida monoton o'sish tendensiyasini namoyish etdi, bu raqamli infratuzilma, davlat xizmatlari va AKT sektorining kengayishining jadal rivojlanishini aks ettiradi. 2018-2024-yillar oralig'ida O'zbekistonning raqamlashtirish indeksi taxminan 84 foizga oshdi, bu asosan davlat xizmatlarini raqamlashtirish, AKT bozorining kengayishi va keng polosali ulanishning yaxshilanishi bilan bog'liq. Buni milliy statistika tasdiqlaydi, bu AKT bozori hajmi faqat 2024-yilda 43,8 foizga o'sib, 56,17 trillion so'mga yetdi (Tadviser, 2025).

Tegishli ravishda, sifatli o'sish ko'rsatkichlaridan mehnat unumdorligi (har bir ishchiga to'g'ri keladigan YaIM) va o'sish hisobidan olingan umumiy omillar unumdorligi qoldiqlari shu davrda o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori sur'atda yaxshilangan. O'sish hisobi natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish bilan bog'liq unumdorlikning oshishi 2020-2024-yillar oralig'ida an'anaviy kirishlardan (kapital va mehnat) alohida, real YaIM o'sishining taxminan 18 foizini tashkil etdi. Bu raqamli texnologiyalar hamda jarayonlar iqtisodiy samaradorlik va mahsulot sifatini yaxshilashga bevosita hissa qo'shganligini ko'rsatadi.

Regressiya modellari raqamlashtirish indeksi va sifatli iqtisodiy o'sish o'rtasida kuchli ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi. Raqamlashtirish indeksining taxminiy koeffitsiyenti $\beta_1 = 0.47$ ($p < 0.01$) ni tashkil etadi. Bu kapital qo'yilmalar va ishchi kuchining o'sishini nazorat qiladi va raqamlashtirish indeksining bir birlik o'sishi sifatli iqtisodiy o'sishning taxminan 0.47 birlik yaxshilanishiga to'g'ri kelishini ko'rsatadi. Kechiktirilgan raqamlashtirish indeksi qiymatlari dinamik spetsifikatsiyalarda sezilarli bo'lib qolmoqda. Bu qisqa muddatli korrelyatsiyalar o'rniga doimiy o'sish effektlarini tasdiqlaydi.

Granger sabab-oqibat testlari ikki tomonlama munosabatni yanada qo'llab-quvvatlaydi. Raqamlashtirish nafaqat kelajakdagi unumdorlik o'sishini bashorat qiladi, balki o'sib borayotgan o'sish raqamli texnologiyalarni yanada joriy etishni ham rag'batlantiradi. Vektorli avtoregressiya tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirishga olib kelgan turtkilar besh yillikda unumdorlik ko'rsatkichlaridagi prognoz xatosi o'zgarishining deyarli 23-28 foizini tushuntiradi va raqamli transformatsiyaning iqtisodiy trayektoriyalarga doimiy ta'sirini anglatadi.

Sektorlarning qismlarga ajratilishi iqtisodiy sohalarda raqamlashtirishning notekis, ammo mazmunli ta'sirini ta'kidlaydi. Xizmatlar va AKTga asoslangan sohalarda o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori unumdorlik o'sishini ko'rsatdi va AKT xizmatlarining YaIMga qo'shgan hissasi 2024-yilning birinchi yarmida 2,4 foizgacha oshdi. Eksportga yo'naltirilgan IT va AKT xizmatlari sezilarli darajada ortib, (Tadviser, 2025) 2024-yil oxiriga kelib IT xizmatlari eksporti 900 million dollardan oshdi, bu esa global raqamli qiymat zanjirlariga sezilarli integratsiyani ko'rsatadi.

11.311

12.002

- 117 -

06.381

Xizmatlarning 76 foizdan ortig'i raqamlashtirilgan my.gov.uz kabi platformalar orqali amalga oshiriladigan raqamli davlat xizmatlari ma'muriy jarayonlarni soddalashtirdi va biznes va fuqarolar uchun tranzaksiya xarajatlarini kamaytirdi. Davlat boshqaruvidagi samaradorlikning oshishi biznesni yanada kengroq shakllantirish, yuqori muvofiqlik darajasi va byurokratik to'siqlarning pasayishi bilan bog'liq.

Sifat o'sishining turli o'lchovlari (masalan, ko'p omilli unumdorlik va xizmat ko'rsatish sohasiga qo'shgan hissasi) kabi muqobil spetsifikatsiyalardan foydalangan holda mustahkamlikni tekshirish raqamlashtirish va sifat o'sishi o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni tasdiqlaydi. Raqamli O'zbekiston – 2030 strategiyasi qabul qilinishidan oldin va keyin o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'sish effektlarining kattaligi 2020-yildan keyin ikki baravar oshgan, bu strategiyaning katalitik rolini anglatadi.

Dinamik omil modellariga asoslangan prognozlar shuni ko'rsatadiki, agar hozirgi tendensiyalar saqlanib qolsa va siyosat aralashuvlari raqamli infratuzilmaga investitsiyalarni kuchaytirs, O'zbekistonning Raqamlashtirish indeksi 2030-yilga kelib 2024-yilgi darajalarga nisbatan 45-52 foizga o'sishi mumkin. Ushbu ssenariy bo'yicha raqamlashtirish umumiy unumdorlikning yaxshilanishiga 25-30 foizgacha hissa qo'shishi mumkin, bu esa an'anaviy kapital va mehnat hissasidan tashqari sifat o'sishini kuchaytiradi.

Empirik natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish iqtisodiy o'sish sifatini quyida keltirilgan bir nechta yo'nalishlar orqali qo'llab-quvvatlaydi:

- raqamli texnologiyalarni joriy etish har bir ishchi uchun qo'shimcha qiymatning oshishiga olib keladi;
- elektron hukumat platformalari va raqamlashtirilgan ma'muriy xizmatlar tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi va iqtisodiy inklyuzivlikni oshiradi;
- raqamli texnologiyalarni joriy etishga asoslangan tarmoqlar, xususan, AKT xizmatlari, YAIM va eksportga qo'shgan hissasini kengaytiradi, bu esa an'anaviy resurslarga asoslangan o'sishdan tashqari tarkibiy diversifikatsiyani ko'rsatadi.

Bu mexanizmlar raqamlashtirishning o'sish ta'siri bo'yicha global dalillarga mos keladi, ular unumdorlik va tarkibiy o'zgarishlarni asosiy yo'llar sifatida ta'kidlaydi. O'zbekistonda topilgan ijobiy bog'liqlik rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda panel ma'lumotlarini o'rganish bilan mos keladi, bu esa raqamli texnologiyalarni joriy etishni institutsional omillar tomonidan qo'llab-quvvatlanganda muhim o'sish omili sifatida belgilaydi.

2. Siyosatga oid oqibatlar va qiyinchiliklar

Kuchli o'sish ta'siriga qaramay, bir nechta tarkibiy murakkabliklar raqamlashtirish salohiyatini to'liq amalga oshirishni qiyinlashtiradi:

– qishloq va shahar oʻrtasidagi tafovutlar keng polosali ulanish va raqamli savodxonlikda sezilarli darajada saqlanib qolmoqda, bu esa inklyuziv oʻsishga toʻsqinlik qilishi mumkin;

– raqamli faoliyat kengayib borayotganligi sababli, sunʼiy intellektni tartibga solish va kiberxavfsizlik kabi sohalarda kuchliroq huquqiy asoslar va maʼlumotlarni himoya qilish rejimlariga ehtiyoj juda muhim boʻlib qoladi;

– kichik biznes va xususiy tadbirkorlik koʻnikmalardagi kamchiliklar va moliyalashtirishdagi cheklovlar tufayli ilgʻor raqamli vositalarni qabul qilishda toʻsiqlarga duch kelmoqda.

Ushbu muammolarni hal qilish taʼlimga investitsiyalarni davom ettirishni, raqamli koʻnikmalarni oʻqitishni va raqamli tadbirkorlikni, ayniqsa kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari orasida maqsadli qoʻllab-quvvatlashni talab qiladi.

“Raqamli Oʻzbekiston – 2030” strategiyasi raqamli iqtisodiyotning YaIMdagi ulushini oshirish, elektron xizmatlarni kengaytirish va Oʻzbekistonni mintaqaviy raqamli markazga aylantirish boʻyicha ulkan maqsadlarni taklif qiladi. Raqamlashtirish indeksining prognoz qilinayotgan oʻsishi va u bilan bogʻliq unumdorlikning oshishi Oʻzbekiston tarixiy meʼyorlardan oshib ketadigan sifatli oʻsish surʼatlariga erishishi mumkinligini va shu bilan uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni oshirishini anglatadi. Oʻzbekistonda raqamlashtirish va sifatli iqtisodiy oʻsish oʻrtasidagi barqaror ijobiy bogʻliqlik raqamli transformatsiyani zamonaviy iqtisodiy rivojlanish uchun strategik dastak sifatidadir. Murakkabliklar saqlanib qolsa-da, raqamli texnologiyalarni joriy etish yoʻnalishi va uning unumdorlik va tarkibiy taraqqiyotga oʻlchanadigan hissasi raqamli siyosatning samaradorligidan dalolat beradi. Kelgusi oʻn yillikda raqamli iqtisodiyotning transformatsion kuchidan toʻliq foydalanish uchun inklyuziv raqamlashtirishga doimiy eʼtibor qaratish juda muhimdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqotda Oʻzbekistonda iqtisodiyotni raqamlashtirishning sifatli iqtisodiy oʻsishga taʼsiri oʻrganildi, raqamli transformatsiyaning unumdorlikni oshirish, tarkibiy modernizatsiya va institutsional samaradorlikni oshirishdagi roli taʼkidlandi. Empirik natijalar va tahliliy muhokamalar raqamlashtirish anʼanaviy kapital va mehnat toʻplanishiga qoʻshimcha omil emas, balki oʻsish sifatining asosiy omiliga aylanganini tasdiqlaydi. Topilmalar shuni koʻrsatadiki, raqamli infratuzilma, AKT xizmatlari va elektron hukumat platformalarining kengayishi umumiy omillar unumdorligi, mehnat samaradorligi va iqtisodiy faoliyatni diversifikatsiya qilishning yaxshilanishiga sezilarli hissa qoʻshgan.

Tahlil shuni koʻrsatadiki, raqamlashtirish bilan bogʻliq omillar, ayniqsa Raqamli Oʻzbekiston 2030 strategiyasi amalga oshirilgandan keyingi 2020-yildan

keyingi davrda O'zbekistonning unumdorlik o'sishining sezilarli va o'sib borayotgan ulushini tashkil qiladi. AKT sektorining YaIMga qo'shgan hissasining ortishi, raqamli xizmatlar eksportining tez o'sishi va raqamli davlat xizmatlarining qamrovining ortishi birgalikda innovatsiyalarga asoslangan va bilimga asoslangan iqtisodiy modelga o'tishni ko'rsatadi. Ushbu o'zgarishlar yuqori qo'shimcha qiymat, tranzaksiya xarajatlarining kamayishi, boshqaruv shaffofligining yaxshilanishi va global raqamli qiymat zanjirlariga kengroq integratsiya kabi sifatli o'sish xususiyatlarini aks ettiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot raqamlashtirishning afzalliklari avtomatik yoki teng taqsimlanmaganligini ta'kidlaydi. Raqamli ko'nikmalardagi tafovutlar, infratuzilmaning notekis rivojlanishi, tartibga solish va kiberxavfsizlik xavflari kabi doimiy muammolar, agar tizimli ravishda hal qilinmasa, raqamli transformatsiyaning uzoq muddatli ta'sirini cheklashi mumkin. Shuning uchun, O'zbekistonda sifatli iqtisodiy o'sishning barqarorligi inson kapitalini mustahkamlaydigan, raqamli texnologiyalarga inklyuziv kirishni rag'batlantiradigan va innovatsiya va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlovchi institutsional muhitni yaxshilaydigan qo'shimcha siyosatlarga bog'liq.

Kelajakka nazar tashlasak, prognozlar shuni ko'rsatadiki, raqamli infratuzilma, raqamli ta'lim va ilg'or texnologiyalarga investitsiyalarni davom ettirish 2030-yilga kelib raqamlashtirishning iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Agar hozirgi islohotlar sur'ati saqlanib qolsa, iqtisodiyotni raqamlashtirish O'zbekistonning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasining markaziy ustunlaridan biriga aylanish imkoniyatiga ega, bu esa yuqori mahsuldorlik o'sishi, yuqori iqtisodiy barqarorlik va global raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiyotni raqamlashtirish O'zbekistonda sifatli iqtisodiy o'sishga erishishning strategik yo'lini ifodalaydi. Raqamli transformatsiya tashabbuslarini kengroq tarkibiy va institutsional islohotlar bilan uyg'unlashtirish orqali mamlakat kelgusi o'n yillikda barqaror, inklyuziv va yuqori sifatli iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun raqamli texnologiyalardan foydalanishi mumkin.

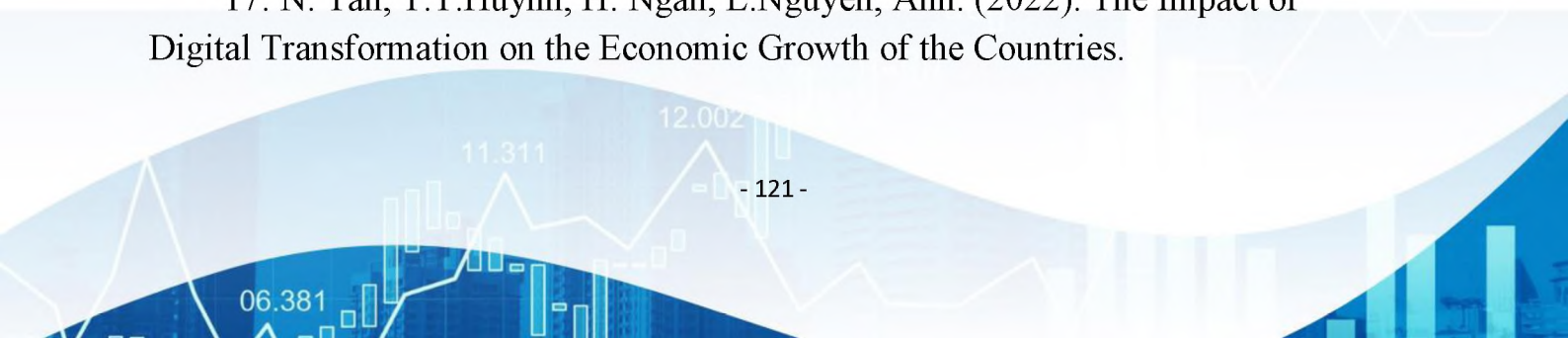
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI / REFERENCES:

1. Abdulkarim A. Oloyede, Nasir Faruk, Nasir Noma, Ebinimi Tebepah, Augustine K. Nwaulune (2023). Measuring the impact of the digital economy in developing countries: A systematic review and meta- analysis.

<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e17654>

2. Abdurashidova, M. S., Balbaa, M. E. (2022). Digital transformation of the industrial sector: The case of Uzbekistan economy. Proceedings of the 6th Int'l Conf. on Future Networks Distributed Systems.

3. AICT Uzbekistan. (2024). Uzbekistan Digital Economy: Overview and Vision 2030.
4. Asma Hina, Batool, Sumaira, Rehman, Basit. (2024). Impact of Digitalization on Economic Growth in Developing Countries: A Panel ARDL Analysis. *Qlantic Journal of Social Sciences*. 5. 11-23. [10.55737/qjss.559137478](https://doi.org/10.55737/qjss.559137478).
5. Bobokulov, S. B. (2025). Main development directions of the digital economy: “Digital Uzbekistan–2030” strategy and its essence. *Journal of Marketing and Emerging Economics*, 5(2), 50–54.
6. Bulturbayevich, Mullabayev & Jurayevich, Mahmudov. (2021). The impact of the digital economy on economic growth. *International Journal of Business, Law, and Education*. 1. 4-7. [10.56442/ijble.v1i1.2](https://doi.org/10.56442/ijble.v1i1.2).
7. Ismailov B. (2022). Uzbekistan in the Process of Digitalization. <https://eupoliticalreport.com/uzbekistan-in-the-process-of-digitalization/>
8. Mammadov, E.Y., Ahmadova, E.M. (2021). Impact of the digital economy on the economic development of the country. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(S6), 1-8.
9. Nayyar Gaurav, Pleninger, Regina, Vorisek Dana, Yu Shu, 2024. Digitalization and Inclusive Growth : A Review of the Evidence. Policy Research Working Paper Series 10941, The World Bank.
10. Niranga Mahikala, Sedera Darshana, Sorwar Golam. (2022). Does IT Matter (Now)? A Global Panel Data Analysis of 7 Regions from 2018-2020 on Digitalization and its Impact on Economic Growth. [10.48550/arXiv.2212.03071](https://arxiv.org/abs/2212.03071)
11. Niyozmetov D. R. (2025). Digital economy and the economic impact of digitalization in Uzbekistan. *Interoncof Journal*.
12. S.N.None, D.S.K. None, D.P.M. None, D.K.D. None, D.S.T. None, S.S.M. None, (2025). Digital Transformation and Economic Growth in Emerging Economies. *Journal of Marketing, Social Research*. 2(7), 135-141.
13. L. Petrigna, M. Zanghi, G.Maugeri, V.D’Agata, G. Musumeci, (2023). Methodological consideration for a physical activity intervention in breast cancer population: An umbrella review. *Heliyon*. 9.
14. Shermatova, N. (2025). Challenges and barriers to digital economy growth in Uzbekistan. *CAJAR*.
15. D.X. Suyunov, M.I. Maxsudov (2023). Benefits of digitalization of the economy in Uzbekistan. *Экономика и социум*, (12 (115)-1), 748-751.
16. Tadviser. (2025). ICT market of Uzbekistan.
17. N. Tan, T.T.Huynh, H. Ngan, L.Nguyen, Anh. (2022). The Impact of Digital Transformation on the Economic Growth of the Countries.

18. Turayeva M. K. (2025). Development of the Digital Economy in Uzbekistan: Strategic importance, opportunities, and challenges. American Journal of Business Practice, 2(6). (semantjournals.org)
19. Umrzakova A. (2021). Theoretical foundations of digital economy development in Uzbekistan. Iqtisodiyot Research Paper (Unpublished manuscript). https://iqtisodiyot.tsue.uz/sites/default/files/maqolalar/31_Umrzakova.pdf
20. United Nations Development Programme. (2025). Digital Economy of Uzbekistan. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-05/uz_digital-economy-study_eng.pdf
21. World Bank. (2023). Uzbekistan Digital Inclusion Project (Project Appraisal Document).
22. Y. Yang, G.T.R. Lin (2025). Local Digital Economic Growth, Enterprise Digital Transformation, and Digital Dividends: Evidence from China. Systems, 13(4), 297. <https://doi.org/10.3390/systems13040297>
23. J. Zhang, W. Zhao, B. Cheng, A. Li, Y. Wang, N. Yang, Y. Tian The Impact of Digital Economy on the Economic Growth and the Development Strategies in the post-COVID-19 Era: Evidence From Countries Along the «Belt and Road». Front Public Health. 2022 May 9.

